

Petra Glavor Petrović
(Szombathely, Mađarska)

ANALIZA KULINARSKOG LEKSIKA U JEZIKU GRADIŠĆANSKIH
HRVATA: NAZIVI JELA I SLASTICA

Abstract: Culinary terminology of a social environment is an indicator of cultural and linguistic influences. The aim of this paper is to represent the part of culinary lexical structure, the names of meals and sweets in the settlements in Burgenland. This paper covers the lexicological and etymological analysis of material collected from the dictionary *Gradišćanskohrvatsko-hrvatsko-nimški rječnik*.

Keywords: culinary terminology, dialectology, dictionaries, Burgenland Croatian

Uvod

Poznato je da promatrajući leksik neke društvene sredine možemo doprijeti do spoznaja o kulturološkim i jezičnim utjecajima kojima je ta sredina izložena ili je bila izložena. Osobito to vrijedi za kulinarski leksik. Ovaj rad promatra kulinarski leksik u književnom jeziku gradišćanskih Hrvata te ga leksikološki i etimološki analizira.

Termin *gradišćanskohrvatski*¹ odnosi se na stanovništvo, ali podrazumijeva i jezik, no ne samo jezik Hrvata koji su naseljeni u austrijskom Gradišću već obuhvaća i područja hrvatskih naselja u današnjoj zapadnoj Mađarskoj, uzduž mađarsko-austrijske državne granice, hrvatska narječja u okolici Bratislave u Slovačkoj, hrvatska narječja u južnoj Moravskoj u blizini Drnholeca te hrvatska naselja u Donjoj Austriji (usp. Neweklowsky 1995: 432).

Stanovništvo na tim prostorima govori trima narječjima hrvatskoga jezika² – čakavskim, štokavskim i kajkavskim. Zbog takve jezične situacije u prikazivanju kulinarskoga leksika jezika gradišćanskih Hrvata polazište za prikupljanje korpusa bio je gradišćanskohrvatski rječnik koji je po svojoj naravi normativni rječnik s gradišćanskohrvatskim književnim jezikom³.

¹ Termin gradišćanskohrvatski Hrvati skovao je pjesnik Mate Meršić Miloradić (usp. Benčić 1998: 250).

² Hadrovics prikazuje dijalekatsku sliku hrvatskoga Gradišća i susjednih hrvatskih područja navodeći da čitavo sjeverno Gradišće, od linije Pinkafeld – Kiseg prema sjeveru sa susjednim selima u Mađarskoj i u Češkoj i Slovačkoj govori čakavicu sa svojstvom da se praslavenski jat reflektira kao *i* i kao *e*. Južno od navedene linije prevladava štokavski dijalekt gdje se praslavenski jat reflektirao kao *i*. U dva sela u Mađarskoj na južnoj obali Niuzaljskog jezera, u Vedešinu i u Umoku održao se kajkavski dijalekt (Hadrovics 1995: 466). O dijalekatskoj slici Gradišća v. i Katičić (1992) i Vulić (2004, 2005).

³ O gradišćanskohrvatskom književnom jeziku i njegovu razvoju u 20. st. v. Kinda-Berlaković (2011).

U literaturi se kao prvi opsežniji popis gradišćanskohrvatskoga jezičnoga blaga navodi *Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatski rječnik* iz 1982., odnosno *Gradišćanskohrvatsko-hrvatsko-nimški rječnik* iz 1991.⁴ Kao što stoji u predgovoru to nije „dijalektološki rječnik, popis riči nekoga l o k a l n o o g r a n i č e n o g a govora u Gradišću, nego zaželjena normativna rič za javne potreboće na svi polji društvenoga žitka“ (Benčić i dr. 1991: 9). „Rječnik je gradjen na čakavsko ikavsko-ekavskoj osnovi sjevernoga i srednjega Gradišća, ali se obogaćivao i iz govornoga i pismenoga jezika južnoga Gradišća, kade su zastupani i štokavski i čakavski ikavski govori“ (Benčić i dr. 1991: 10).

Neweklowsky navodi da rječnik gradišćanskohrvatskog jezika ima mnogobrojne lekseme koji su znakoviti i za kajkavski dijalekt i slovenski jezik, kojih inače nema u hrvatskom standardnom jeziku. Kao primjere navodi i kulinarske *česan* (‘češnjak’) i *muka* (‘brašno’). Dodaje da iz vremena iseljavanja potječu romanske riječi, kao i malobrojne orijentalne, dok turcizmi koji su došli u hrvatski od početka 16. stoljeća nisu zastupljeni kod gradišćanskih Hrvata. Kao najbrojniju skupinu navodi posuđenice iz njemačkoga. (usp. Neweklowsky 1995: 460).

Etimološka i leksikološka analiza

Leksikološkom i etimološkom analizom kulinarskog leksika obuhvaćeni su nazivi jela i nazivi slastica⁵. Građa je prikupljena iz *Gradišćanskohrvatsko-hrvatsko-nimškog rječnika* te uspoređena s dijalektnim rječnicima gradišćanskohrvatskih govora.

Prikupljeno je i analizirano šezdesetak leksema. Građa je podijeljena u nekoliko skupina: juhe, variva i kaše, jela s mesom (pečenja, kobasice), jela od jaja te slastice. Uz naziv navodi se gramatička odrednica, leksikološko objašnjenje (definicija) te etimologija naziva. Etimološka je analiza rađena prema Skokovu *Etimološkom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Gluhakovu *Hrvatskom etimološkom rječniku* te Vinjinim *Jadranskim dopunama Skokovu rječniku*.

Nazivi jela

Juhe, variva, kaše

Osim leksema *juha* [ž; tekuće jelo pripremljeno kuhanjem povrća, mesa ili ribe u vodi sa začinima] praslavenskoga podrijetla (prasl. *juxa), zabilježena je i istoznačnica, germanizam *supa* [ž] njem. *Suppe* (usp. Hadrovics 1995: 474; Nyomárkay 1996: 301). Potvrđeno je nekoliko višečlanih naziva s jednom od tih sastavnica: *govedska/govedja juha* [ž; juha pripremljena kuhanjem govedine] te istoznačnica *govedja supa* [ž], *juha s rizanci* [ž; juha u koju su ukuhani rezanci] i *supa s rizanci* [ž] i te *riblja juha* [ž; juha pripremljena

⁴ Dalje u tekstu za taj će se rječnik koristiti kratica GHHNR.

⁵ Sveukupna analiza kulinarskog nazivlja prelazi okvire ovoga rada.

kuhanjem ribe]. *Ubarnica*⁶ [ž; juha pripravljena kuhanjem krvavica] vuče etimologiju od glagola *obarati* (črivo) sa značenjem 'čistiti drob', kao i sinonim *obarnica* sa značenjem 'juha koja se dobije od kobasica' koji navodi Skok. Još jedna juha zabilježena u rječniku je i *zapraženska* [ž; juha pripravljena dodavanjem vode u zapršku; prežgana juha] čije je podrijetlo praslavensko (od prasl. *prbžiti).

Kao juhe, odnosno variva od povrća nalazimo *lećova supa* [ž; gusta juha pripravljena kuhanjem leće u vodi] gdje je prva sastavnica praslavenskoga podrijetla (prasl. *letja), a druga već spomenuti germanizam, i *pasulj* [m; gusta juha pripravljena kuhanjem graha u vodi] balkanski grecizam latinskoga podrijetla (Skok 1971: 127) prema lat. *phaseolus*, zabilježena u rječniku samo sa značenjem 'grahova juha'. HER također navodi grčki kao jezik davalac (*phásēlos*), no kao jezik posrednik bilježi mađarski *paszuly*, što je hungarizam i u gradišćanskohrvatskom.

U ovu skupinu spadaju i leksemi *cušpajz* [m; gusto jelo od kuhana povrće] germanskoga podrijetla (austr. njem. *Zuspeise* u značenju 'prilog jelu' prema HER-u) označena u rječniku kao istoznačnica leksema *varivo* [s], praslavenskoga podrijetla od glagola *variti u značenju 'kuhati'.

Od kâšā pripremaju se heljdina kaša i ječmena kaša, što je zabilježeno višečlanim nazivima *kaša od hajde* [ž; žitko jelo od kuhane heljde], od prasl. *kaša i od starovisokonjemačkog *haidan* > *heiden*, odbacivanjem *-an* > *-en* koji se osjećao kao pridjevski sufix, kako tumači Skok navodeći da naziv *hajda* rabe ugarski Hrvati (Skok 1971: 649) i *tučeni jarac* [m; žitko jelo od kuhana ječma], praslavenskoga podrijetla (prasl. *telkti 'tući' *jarъ + *-bc* 'jari ječam' (usp. Skok 1971: 755, Gluhak 1993: 288).

Jela od mesa

Od naziva za pečenje u GHHNR nadeni su sljedeći: *pečena janjetina*, *pečenka*, *pečenje*, *ovčinja pečenje* i *pečeno piple*. Podrijetlo je praslavensko *pekti; apstraktna imenica *pečenje* postala je konkretnom, kako navodi Skok, već u staro vrijeme, „mađ. *pecsenye* (16. v.), rum. *pečenje*, *pecinye* pored *pećine* i *pecie* 'meso od buta govečeta'“ (usp. Skok 1972: 628).

Pronalazimo očekivani kulinarski naziv *gulaš* [m; kuhano jelo od manjih komada mesa začinjeno paprikom], hungarizam prema mađ. *gulyás*. Tornow također navodi taj naziv.

Hlادتina se u Gradišću naziva trima nazivima: *hlادتina* [ž; želatinozno jelo od mesa sa začinima], *mrzletina* [ž; želatinozno jelo od mesa sa začinima]; oba su ta naziva praslavenskoga podrijetla, potonji tvoren kao i *hlادتina* s nastavkom *-etina* i *želadija* [ž; želatinozno jelo od mesa sa začinima]; Skok objašnjava dalmatoromanskim leksičkim ostatkom naziv *galatina* izvodeći

⁶ Istaknimo ovdje da Ivanković pronalazi leksem *urbanica* (juha u kojoj se kuhaju *kobasice* (krvavice) i *čmar* (kulen) na području Uzlopa, hrvatskoga sela u Gradišću (usp. Ivanković 1981:51).

podrijetlo naziva *želađija*, zabilježena nedaleko Senja, prema mletačkoj izvedenici na gr. *-ia zeladia* (usp. Skok 1971: 671). Oblik *žaladija* bilježi i AR u 16. stoljeću u čakavskoga pisca.

U rječniku je zabilježeno da se za odrezak upotrebljava naziv *odrizak* [m; tanko izrezan pržen ili pečen komad mesa], praslavenskoga podrijetla (od prasl. i stsl. *rězati*) (usp. Skok 1973: 134).

Kao i u hrvatskom standardnom jeziku nalazimo naziv *jetra* [s pl. tantum⁷; jelo od jetra] sveslavenskog i praslavenskog podrijetla (<*jętra*). U ovu podskupinu možemo uvrstiti i višečlani naziv *gubončić od jatar / gubončić od jetar* sa značenjem 'jetrena okruglica'. Prvi dio naziva hungarizam je od mađ. *gombóc* u značenju 'okruglica', odnosno 'okruglo oblikovano punjeno tijesto'.

Za čvarak koriste se nazivi *ocvirak* [m; prženo jelo nastalo topljenjem slanine ili sala] i *ocvarak* [m; jelo nastalo topljenjem slanine ili sala]. Izvedivo od *cvriti* 'rastopiti mast' (usp. Skok 1971: 284).

Kobasice

Iz korpusa uočavamo da se rabe brojni nazivi za označavanje vrsta kobasica. Leksem *kobasica* sveslavenski je (od prasl. **kьlbasa/kьlbasъ* (usp. Gluhak 1993: 326). U GHHNR navode se značenja: kobasica, mesna kobasica i pečenica.

Za značenje 'krvavica' supostoji više leksema: *jelito* [s], *jelita* [ž], *kobasica* [ž]; *krvava kobasica* [ž].⁸ Kao praslavensko naslijeđe leksema *jelito* i *jelita* bilježi HER (od prasl. **elito*, **olito*). *Jalito/jelito* ima Skok sa značenjem 'djevenica, kobasica vela od najdebljeg crijeva, od krvi i brašna'; u hrvatskom standardnom jeziku istisnuli ih sinonimi *kobasica* i *krvavica* (usp. Skok 1971: 751).

Potvrđeni su i leksemi *jetrenica*⁹ [ž; kobasica punjena jetrom sa začinima] u značenju 'jetrena kobasica', te *kobasičica* [ž], *biršlj* [m] i *hrenovka* [ž] kojim se označava hrenovka. Skok ne bilježi leksem *biršlj*; podrijetlo je vjerojatno njemačko, odnosno bavarsko-austrijsko gdje nalazimo *breisl* u značenju 'mrvica' (usp. Vig 2007: 113). Hrenovka je praslavenskoga podrijetla (< prasl. **xřěнь*).

Leksem muškoga roda *safaladi* [m, G ~ja; debela kratka kobasica za kuhanje] navodi GHHNR sa značenjem 'polutrajna kratka debela mesna kobasica za kuhanje'. Skok objašnjava etimologiju leksema *safalada* pod *červeo* (tal. *cervello*), leksem koji M. Držić upotrebljava u značenju 'mozak'. Navodi da milansko *zervelada* = *cervellata* > *safaláda* < mađ. *szafaládé* (usp. Skok 1971: 311).

⁷ Gramatičku odrednicu navodimo u skladu s GHHNR.

⁸ Tornow ima nazive *kobasica*, *masna kobasica*, *krvava kobasica*, ali i *krvavica* (usp. Tornow 1989: 176, 186).

⁹ Hadrovics u svom *Glosaru* bilježi *jeternica* (1974: 458); Nyomárkay bilježi isti oblik sa značenjima kobasica i krvavica (1996: 89).

Jela od jaja

Očekivano ne nalazimo potvrde za perzijski turcizam *kajgana*, već se u značenju ‘prženo jelo od razmućenih prženih jaja’ upotrebljavaju nazivi *frigana jaja*, *spražena jaja* i *spečena jaja* [ž mn; pržena jaja; prženo jelo od razmućenih prženih jaja].

Naziv *presnjaki* [m, pl. tantum; omlet od krumpira] objašnjen je s navedenim značenjem u rječniku. Skok, Vinja i AR nemaju zabilježen navedeni leksem. Etimologija je vjerojatno praslavenska od prasl. i stsl. *prěsnъ* s produktivnim nastavkom *-(n)jak* kao u *medenjak*, *žličnjak* ili *ripnjaki*.

Ostalo

Za kuhano jelo od kukuruznoga brašna ili kukuruzne krupice potvrđena su dva naziva – *žganci* i *palenta*. Potonji je balkanski latinitet, od lat. *polenta* (usp. Skok 1972: 592), potvrđen i u njemačkom *Polenta*, otkud je vjerojatno preuzet. Naziv *žganci* ne objašnjava Skok, no podrijetlo je vjerojatno praslavensko (od prasl. *žegti > *žgati* > *žeći*), kao što Gluhak izvodi od participa perfekta pasivnog (Gluhak 1993: 706). U AR se navodi da je naziv potvrđen u Gradišću. Tornow također bilježi.

Nazivi slastica

Za pokladnicu ili uštipak¹⁰ zabilježeno je više naziva – (*fašinjski*) *groflin*, *groflj*, *frita* i *fanjak*. Za *groflin*¹¹ u GHHNR stoji „usp. fanjak, frita, groflj ** uštipak, -pka, pokladnica – Krapfen m; Pfannkuchen m (fašinjski groflin ** pokladnica, uštipak, - pka - Faschingskrapfen m)“. Vidimo da je prema njemačkom stupcu rječnika taj naziv višeznačan; sinonim je s *pokladnicom* ‘u ulju prženo okruglo slatko jelo punjeno slatkim namazom ili pekmezom’ u hrvatskom standardnom jeziku, ali i s palačinkom ‘na ulju prženo tanko plosnato jelo od brašna, jaja i vode ili mlijeka’. *Groflj* se upućuje u GHHNR na *groflin*. Naziv nemaju hrvatski etimološki rječnici. Podrijetlo bi se možda moglo izvesti iz njem. *Krapfe*, ustvari vjerojatno od kakva njemačkog dijalektizma.

Za *fanjak* GHHNR bilježi „usp. gubonac ** uštipak, -pka, valjušak, -ška, grudica - Pfannkuchen m; Knodel m; Krapfen m“. Skok *fanjak* objašnjava pod *fanjek* navodeći potvrde u Belostenčevu i Jambrešićevu rječniku, te u slovenskom jeziku; pritom dodaje da je sinonim *uštipak* (usp. Skok 1971: 506). Etimologiju objašnjava izvedeći iz madž. *fánk* (‘pokladnica’) koje je, kako

¹⁰ Neobično je da je u GHHNR leksem *šćipanac* (njem. *Zupfnockerl*) potvrđen sa značenjem ‘uštipak’. Od Ivankovića doznajemo kako se prave *šćipanci* „u muku razbije jaje pa se izmiješa sve do čvrsta tijesta i prstima se otkida (štipa); obično su veličine malog nokta i stavljaju se u juhu kad zakipi, a kad se dignu na površinu, kuhani su“ (Ivanković 1981: 51). Vidimo da je riječ o tjestenini koja se stavlja u juhu, slična možda našim *trgancima*. Naziv je praslavenskoga podrijetla (*šćipati).

¹¹ Tornow bilježi naziv *kroflin* – njem. Krapfen (Tornow 1989: 186).

navodi, možda od njem. *Pfannukuchen*, gdje označava palačinku, složenica od *Pfanne* ('tava'). Oblik u množini *fanjki* potvrđen je i u Hadrovicsevu rječniku (Hadrovics 1974: 450) i u Ivanovićevu popisu leksema hrvatskoga sela Uzlopa gdje navodi da postoje kuhani i pečeni fanjki, fanjki punjeni sirom ili *feržanom* (grahom). Ivanović ga definira kao tijesto od brašna, jaja i soli, s vodom i uljem (usp. Ivanović 1981: 51). Riječ je očito o palačinki ili vrsti palačinke, a u tom ga značenju navodi i Hadrovics kao posuđenicu mađarskoga podrijetla *fanjak* (palačinka) (usp. Hadrovics 1995: 474).

Pod *frita* nalazimo „f, usp. groflin, groflj, fanjak ** uštipak, -pka, pokladnica - Krapfen m, Faschingskrapfen m“, što, sudeći prema njemačkom stupcu rječnika, odgovara *pokladnici* u hrvatskom standardnom jeziku. U AR navodi se potvrda u čakavskoga pisca iz 16. stoljeća. Radi se o romanizmu, odnosno talijanizmu (od tal. *fritto* 'prženo'), koji spada u fond riječi koji su gradišćanski Hrvati donijeli u današnju postojbinu prije iseljavanja¹².

Naziv *palačinka* [ž; na ulju prženo tanko plosnato jelo od brašna, jaja i vode ili mlijeka], podrijetlom hungarizam (mađ. *palacsinta*) koji nalazimo i u hrvatskome standardnom jeziku, koristi se u gradišćanskohrvatskom književnom jeziku i u značenju 'omlet', što je zabilježeno u GHHNR. Neobično je da je u njemačkom stupcu navedeno samo *Omelette*.

Za savijaču su potvrđeni nazivi *gibanica*, *masnica* i *savnica*¹³; nazivi *jabukova masnica*, *jabukova savnica* i *jabukovača* za značenja 'savijača od jabuka', a *orihova masnica* i *orihova savnica* za značenja 'orahovača', odnosno 'orahnjača'. Naziv *masnica* (prasl. *mastь*) bilježi Skok sa značenjem 'masna pita' (usp. Skok 1972: 383). *Savnica*, kao i *savijača*, potječe od prefigiranoga glagola *sviti*, prasl. *viti. *Gibanica* (od prasl. *gybanica) tvorena je sufiksom –*ica* od participa prošlog *gybanъ, od glagola *gybati, kojemu je jedno od značenja bilo 'savijati' (usp. Gluhak 1993: 227).

Za savijaču od maka, odnosno makovnjaču koriste se nazivi *makovnjača*, *makovača* i *makovica*. Podrijetlo je praslavensko od *makъ i –*ъn* s produktivnim nastavcima –*jača*, –*ača* i –*ica*.

Naziv *ripnjaki* zabilježen je u značenju 'savijača od repe'. Prvi dio naziva sveslavenska je posuđenica od lat. *rapa* (usp. Skok 1973: 108), odražena kao *ripa*, za razliku od u hrvatskom jeziku standardnojezičnog oblika *repa*. Drugi dio produktivan je nastavak –(n)*jak* pa *rip+njak* +i prethodno u tekstu spomenut.

Naziv *gibanjak* koristi se u značenju 'savijača' i 'gibanica'. Podrijetlo je kao u *gibanica* s nastavkom –*jak*.

Naziv *sirnica* kao i u hrvatskom standardnom jeziku označava savijaču od sira (od prasl. *syръ i nastavka –(n)*ica*) (kao u *zeljanica*, *gibanica*, *masnica*).

¹² O romanizmima u gradišćanskohrvatskim dijalektima kao jezično i kulturno vrlo dragocjenom materijalu v. Putanec (1984: 141-142).

¹³ Naziv *masnica* ima i Tornow, no ne bilježi nazive *gibanica* i *savnica*.

Od slatkih delicija zabilježen je i naziv *gubonac od slive* za ‘okruglice od šljive’, mađarskoga (od mađ. *gombóc* u značenju ‘okruglica’) i praslavenskoga podrijetla (prasl. *sliva).

Za kolač potvrđeni su nazivi *kolač*, praslavenskoga podrijetla (od prasl. *kolo i sufiksa *-ač*), kao i u standardnom hrvatskom, zatim *jilo*, odnosno *mučno jilo* [s; kolač od brašna] (za brašno koriste leksem *muka* praslavenskog podrijetla; *mučan* ‘brašnjav’; *jilo* je ikavski oblik prasl. *(j)*ěsti*), i naziv *pecivo* praslavenskoga podrijetla (prasl. *pekti). *Mučno jilo* u GHHNR višeznačnica je sa značenjima ‘tijesto’, ‘tjestenina’ i ‘kolač’.

Naziv *vrtanj* [m; okrugli svadbeni kolač] zabilježen je u GHHNR sa značenjem ‘svadbeni kolač’. U istom ga značenju navodi i Neweklowsky (1978). Skok objašnjava *vrtanj* kao ‘kolač savit kao kolo’ pod glagolom *vrtjeti* praslavenskoga podrijetla *vbrtěti (usp. Skok 1973: 632).

Za značenja ‘medeni kolač’, odnosno ‘medenjak’ upotrebljavaju se nazivi *medeni kolač*, *medenjak* i *medeno pecivo*, nazivi praslavenskoga podrijetla (*medь).

Zaključak

Od ovdje proučavanog kulinarskog nazivlja najveći je broj naziva praslavenskoga i slavenskog podrijetla. Treba istaknuti i zanimljivost na tvorbenoj razini; neki se tvorbeni sufixi ponavljaju u više naziva (npr. *ripnjaki*, *presnjaki*).

Od posuđenica najmanji je broj romanizama¹⁴, osobito leksema iz talijanskoga jezika (nađena je tek *frita*), dok turcizme uopće ne nalazimo u prikupljenoj građi. Očekivano prevladavaju germanizmi i hungarizmi.

Posuđenice potvrđene u leksiku gradišćanskohrvatskoga rezultat su posuđivanja unutar dugotrajnih jezičnih dodira na hrvatskim prostorima (do 16. stoljeća) (misli se ponajviše na starije romanizme) te rezultat kasnijih jezičnih, prostornih i kulturnih dodira (npr. hungarizmi *fanjak* i *gubonac* i germanizmi *groflin* i *groflj*).

Izvori i literatura

Akademijin rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika. (1880–1976) I–XXIII. JAZU. Zagreb.

Benčić, N. (1998–2000) Književnost gradišćanskih Hrvata. Sekcija DHK i Hrvatskoga centra P.E.N-a za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljeništvu; Agnjica Csenar-Schister. Zagreb; Željezno.

Gluhak, A. (1993) Hrvatski etimološki rječnik. August Cesarec. Zagreb.

Gradišćanskohrvatski – hrvatsko – nimški rječnik. (1991) Zagreb – Eisenstadt.

¹⁴ Pod pojmom romanizam misli se na starije romanizme (elemente iz vulgarnolatinskog i dalmatoromanskog jezika) i novije romanizme (leksemi iz mletačkog narječja i talijanskog jezika).

- Hadrovics L. (1974) *Schrifttum und Sprache der burgenlaendischen Kroaten im 18. und 19. Jahrhundert*. Akademiai Kiado. Budimpešta.
- Hadrovics L. (1984) *Burgenländisch-kroatische Schulbücher der Bachära. Burgenland in seiner pannonischen Umwelt. Festgabe für August Ernst*. Eisenstadt, 140-150.
- Hadrovics L. (1995) *Povijest gradišćanskohrvatskoga književnog jezika. Povijest i kultura gradišćanskih Hrvata*. Nakladni zavod Globus, 465-485.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002) Novi Liber. Zagreb.
- Ivanović, N. (1981) *Uzlop, hrvatsko selo u Gradišću – Austrija*. Omiš.
- Katičić, R. (1992) *Lingvističke dimenzije jezičnoga položaja gradišćanskih Hrvata*. Novi jezikoslovni ogleđi, Školska knjiga, 158-164.
- Kinda-Berlaković, Zorka (2011) *Razvojni put književnog jezika gradišćanskih Hrvata do regionalnog hrvatskog standardnog jezika*. Croatia et Slavica Iadertina, VII/II, 377-387.
- Neweklowaky, Gerhard (1995) *Hrvatska narječja u Gradišću i susjednim krajevima. Povijest i kultura gradišćanskih Hrvata*. Nakladni zavod Globus, 431-461.
- Neweklowaky, Gerhard (1978) *Die kroatischen Dialekte des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete*, Wien (Österr. Akademie der Wissenschaften, Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung, 25).
- Nyomárkay I. (1996) *Sprachhistorisches Wörterbuch des Burgenland-kroatisches*. Akadémiai kiadó. Szombathely.
- Putanec, V. (1984) *Romanizmi u leksiku hrvatskih dijalekata u Gradišću (nacrtno problemu)*. Gradišćanski Hrvati 1533-983, 141-148.
- Skok, P. (1971–1973) *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. JAZU. Zagreb.
- Tornow, S. (1989) *Burgenlandkroatisches Dialektwörterbuch. Die vlahischen Ortschaften*, Osteuropa-Institut an der Freien Universität Berlin, Berlin.
- Vig I. (2007) *Sprachkontakte im Alpen-Adria-Raum*. Szombathely.
- Vinja, V. (1998–2004) *Jadranske etimologije – Jadranske dopune Skokovu rječniku*. ŠK, HAZU. Zagreb.
- Vulić, S. (2004) *Govori Hrvata u Mađarskoj u okviru hrvatske dijalektologije*. Panonski ljetopis, Panonski institut, 380–382.
- Vulić, S. (2005) *Složeno-sufiksalsna tvorba imenica u gradišćanskohrvatskim čakavskim govorima*. Croatia et Slavica Iadertina, 47-60.